

روزنامه سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، ورزشی صبح ایران
صاحب امتیاز و مدیر مسئول: مهدی رحمانیان
نشانی: میدان فاطمی خیابان فلسطین، کوچه برادران غفاری، پلاک ۲۶
تلفن: ۸۸۹۸۶۸۲۹-۳۷-۳۷ نامبر: ۸۸۹۸۶۸۲۸-۳۷ تلفن اگهی‌ها: ۲۲-۸۸۹۸۶۸۲۰
امور مشترکین: تلفن: ۲۲-۸۸۸۱۲۳۳۰
توزیع: شرکت پیام‌رسان پیروز تلفن: ۵-۶۶۲۷۲۱۳۰
چاپ: گل‌ریز تلفن: ۶۶۷۹۵۴۲۷
www.sharghdaily.ir

تهران : اذان ظهر ۱۳:۱۷ اذان مغرب ۱۸:۱۴ اذان صبح فردا ۵:۱۵ طلوع آفتاب ۶:۳۸

تولد ی دیگر

برای ۱۱۳ سالگی خالق «سگ آندلسی»

این «بونول» لعنتی

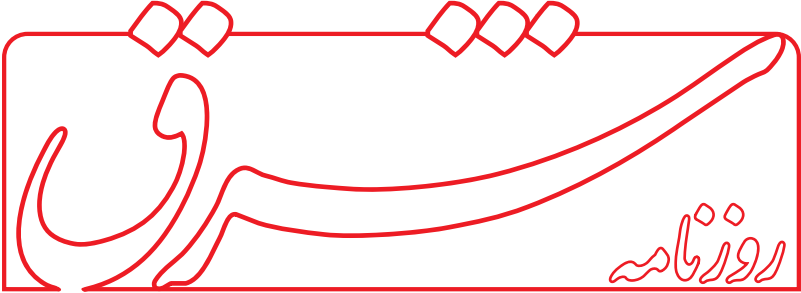
احمد طالبی‌نژاد

● بیست‌و‌اندی سال پیش، هنگامی که «محسن مخملباف» فیلم‌ساز جنجالی‌آفرین آن زمان از «لوپس بونول» سینماگر بزرگ اسپانیایی با صفت «ملعون» یاد کرد، کسی نمی‌توانست پیش‌بینی کند که خود وی نیز در کمتر از یک دهه بعد، به همان جایی برسد که بونول در عتفوان جوانی رسیده بود. بونول، در فوریه ۱۹۰۰ از پدری سرخپوست و ثروتمند به دنیا آمد و مطابق رسم اعیان آن دوران از کودکی به یکی از مدارس مذهبی سپرده شد تا شخصیت روحانی‌اش شکل بگیرد، غافل از اینکه در سن ۱۴سالگی بر اثر فشارهایی که در آن مدرسه بر شاگردان وارد می‌کردند، به شک افتاد اما برخلاف نظریه‌ای که می‌گویند شک نخستین گام برای رسیدن به یقین است، بونول هرگز به یقین موعود برگشت و راه خودمجوری را در پیش گرفت. به پاریس رفت تا در رشته موسیقی تحصیل کند چون آن کودکی ویولن می‌نواخت اما روح وی چنان پرتلاطم بود که موسیقی سیرایش نمی‌کرد. دنبال حشره‌شناسی رفت و مدتی هم دستیار دانشمند و حشره‌شناس معروف «امون کاخال» شد. سریالی که از زندگی این دانشمند ساخته شده و در دهه ۱۳۶۰ از تلویزیون ایران هم پخش شد را که به یاد دارید؟ می‌گویند عشق و علاقه وی به حشرات را در آتارش به‌وفور می‌توان دید. از مورچه‌های فیلم «سگ

آندلسی» جایی که انبوهی مورچه از کف دست مرده بیرون می‌ریزند تا زنبیوری که در فیلم «پوکیدانا» باعث نجات «دون خویامه» از آب می‌شود و... پس از جنگ نخست جهانی در سال ۱۹۱۹ با شاعر عصیانگر و نابغه «لورکا» آشنا می‌شود که سرآغازی است برای رهایی وی از سرگردانی و ورود به عالم هنر و اندیشه. هرچند از شعرهای لورکا خوشش نمی‌آمد ولی شیفته شخصیت این شاعر بود. لورکا هم او را به زمختی و دهاتی بودن متهم می‌کند. سه سال بعد چرخ روزگار او را سسر راه یکس دیگتر از نوابغ روزگار قرار می‌دهد. «سالوادور دالی» نقاش «دیوانه» که این آشنایی به همکاری موثری تبدیل می‌شود. آنها به کمک هم طرح فیلمنامه ساختار شکن و حیرت‌آور «سگ آندلسی» را می‌نویسند و بونول کارگردانی می‌کند و به این ترتیب یکی از تاثیر گذارترین و آکادمیک‌ترین فیلم‌های تاریخ سینما رقم می‌خورد. در همین زمان است که بونول همواره با دالی و پیکاسو، یک دارودسته عصیانگر راه می‌اندازند و به جان ارزش‌های سنتی و به قول خودشان پوسیده آن روزگار اسپانیا می‌افتند و آنها را به سخره می‌گیرند. آشنایی‌اش با آندره برتون و لویی آراگون شاعران و نویسندگان تازه از راه رسیده، باعث علاقه‌مندی‌اش به جریان سوررئالیسم می‌شود. معلوم نیست بونول از ابتدا می‌دانسته که نخستین فیلمش «سگ آندلسی» یکی از صادق‌ ماندگار این سبک هنری خواهد شد یا اثر او همراه با آثار آن دو، باعث شناخته و بارور شدن سبک سوررئالیسم بوده است. هرچه هست با سگ آندلسی، سوررئالیسم به سینما می‌آید و خود بونول به سرمدمدار اصلی این جریان تبدیل می‌شود. از طرفی او که به‌شدت تحت‌تاثیر فروید روانشناس معروف بود، تقریبا در تمامی آثارش رگه‌هایی از این گرایش را گنجانید. طلی نزدیک به ۵۰سال آثاری از وی خلق کرد که همواره منبع مناسبی برای نظریه‌پردازان سینمایی، پژوهشگران و روانکاوان بوده است. نامدارترین ساخته‌های وی عبارتند از: عصر طلایی، زمین بی‌بان، فراموش‌شدگان (که مبین گرایش‌های مارکسیستی وی بود)، دختر جوان، ویریدبانا، ملک الموت، خاطرات یک کلفت، بل دوزور (زبای روز)، راه شیری، تریستان، جذابیت‌های پنهان بورژوازی، شیخ آزادی و میل مهمم هوس، که دربرگیرنده نگاه یکه وی به زندگی و جهان هستی هستند. او در تمامی آثارش با طنزی ویژه جهان را ریشخند می‌کرد. در جایی گفته است: «اگرچه از رسانه‌ها متنفرم اما دلم می‌خواهد پس از مرگم، هر ۱۰ سال یکبار از گورم بیرون بیایم، چند روزنامه بخرم و دوباره برگردم و روزنامه‌ها را بخوانم تا بدانم در جهان زندگان چه فجایعی در جریان است» (نقل به مضمون). برای آشنایی با زندگی و تفکر این نابغه، پیشنهاد می‌کنم کتاب «آخرین نفس‌هایم» ترجمه «محمدعلی امینی» را بخوانید. البته اگر نسخه‌ای از آن را پیدا کردید، سه‌سال‌ها از چاپ نخست این کتاب می‌گذرد و منتظر چاپ تازه‌اش هستیم.

شرق

دوشنبه ۷ اسفند ۱۳۹۱ ۱۴ ربیع‌الثانی ۱۴۳۴ ۲۵ فوریه ۲۰۱۳ سال دهم شماره ۱۶۸۱ ۱۶صفحه

سلمان طاهری
salmantaheri@gmail.com

دوسالگی «کارتون خواب» مبارک!

هادی حیدری
cartoononline.persianblog.ir

● پاییز امسال نگران بودم که «کارتون خواب» به دوسالگی نرسد! حکم رفع توقیف «شرق» که صادر شد علاوه بر آramشی که از بابت تیرئه همه اتهامات یافتیم، خوشحالی‌ام از استمرار کارتون‌خوبی‌مان بود که امروز دوسالگی‌اش را جشن می‌گیریم. پارسال در همین ستون، ویژگی‌های کارتون‌خواب‌ها را نوشتم و در تمام این دو سال تلاش کردیم تا در همان مسیر گام برداریم. با تمام محدودیت‌ها سعی‌مان بر این بود تا نسبت به رخدادهای مهم ایران و جهان بی‌تفاوت نباشیم و تا آنجا که شرایط اجازه می‌داد، به ثبت تصویری‌شان بپردازیم. کارتون‌ها را به همراه چند نفر، از تمام زاویه‌های چپ و راست و بالا و پایین، زیر ذربین قرار دادیم تا نکند به کسی یا جایی بر بخورد! هرچند از یکی از آنها برداشت‌هایی شد که مورد نظر ما نبود. اما امروز در پیشگاه قلمون و مردم روسفیدیم. کارتونیس‌ها امروز بیش از هر زمان دیگری حرکشان روی تیغ است. گسترش نفوذ کارتون‌ها در میان افکار عمومی و جدی‌تر شدن این رشته از هنرهای تجسمی تا حدی است که مردم، بسیاری از حرف‌های ناووشته و ناگفته را در میان کارتون‌ها جست‌وجو می‌کنند. هدف کارتون‌خواب‌ها در دو سال گذشته، روشن کردن بیش از پیش افکار عمومی در قالب کارتون‌ها بوده است. همواره تلاش کردیم تا نقد منصفانه از شرایط و اتفاقات به دست دهیم. معتقدیم که «اعتدال» و «نصاف» در نقد، لازمه استمرار در این مسیر و ماندگاری در ذهن افکار عمومی است. حرکت بر این مدار جز با همکاری و همراهی دوستان عزیز هنرمند و کارتونیستم: آروین، محسن ایزدی، علیرضا پاکدل، نعیم تدین، نازنین جمشیدی، علی درخشی، جمال رحمتی، اردشیر رستمی، کیوان زرگری، سلمان طاهری، حسن کریم‌زاده، احسان گنجی، ابوالفضل محترمی و فیروزه مظفری میسر نمی‌شد. از همه آنها سپاسگزارم و به همراهی‌شان دلگرم.

مرگ مولف

«فریده لاشایی» در ۶۸ سالگی در گذشت

مرگ آمد

پوریا سوری

شاید همه خیالی بود خوش، چون صدای فهمیه خانم به هنگام ریزش باران روی سفال‌های سرخ وشت. «اشاره‌ای به کتاب «شال بامو» یا «شغال آمد»

خاطرات خواندنی‌اش از زندان شاه

فرزانه طاهری

با توجه به دوره طولانی بیماری فریده، فقدان او قابل پیش‌بینی بود اما فقدانی که از پس رنجی طولانی رسید. او از بیماری سرطان رنج می‌برد، در مراحل متعدد سرطان او عود می‌کرد و در طول این سال‌ها و ا هیچ‌گاه رها نکرد. خاطراتی که از او همیشه در ذهن دارم باز می‌گردد به حدود سال ۷۹ که نمایشگاهی از آثارش در گالری گلستان برپا شده بود. ما از او خواستیم تا یکی از تندیس‌های ارایه شده در نمایشگاهش را به عنوان تندیس جایزه گلشیری بدهد ما بدهد و او هم چهار اثر را به ما هدیه کرد که یکی از این تندیس‌ها به زنده‌یاد «احمد محمود» تقدیم شد. پس از آن دوره فریده یکی از تندیس‌ها را انتخاب کرد و آن تندیس الگوی تندیس اهدایی جایزه گلشیری در ۱۲ دوره گذشته بوده است. درخصوص جایگاه او در نقاشی آستره

ترجمه «نجف دریابندری» از نمایشنامه «لورکا»

ایسنا: نمایشنامه «خانه برناردا آلبا» نوشته فردیکو گارسیا لورکا، با ترجمه نجف دریابندری، مترجم پیشکسوت، از سوی نشر کارنامه به چاپ رسیده است. به گفته ناشر، این کتاب اخیرا چاپ شده، اما هنوز توزیع نشده است. «خانه برناردا آلبا» آخرین نمایشنامه این نویسنده- شاعر اسپانیایی است که مضمون آن آشفتگی زندگی خانواده زنی ۶۰ساله است که شوهرش به‌تازگی فوت کرده و پنج دخترش، از ۲۰ساله تا ۳۹ساله، هنوز مجرد و خانه‌نشین هستند.

کارتون خواب

مرگ مولف

با دنیا نَفس می‌کشید

پرویز کلاتری

فوت هنرمندی چون «فریده لاشایی» واقعا اتفاقی ناگوار در عرصه هنر ایران‌زمین است چرا که او یکی از جدی‌ترین نقاشان امروز این مرزوبوم بود. این هنرمند گرآقدر مدت‌های زیادی با سرطان کلنجر می‌رفت، منتها کوشش او در هنر آنچنان بود که همگان گمان می‌کردند بیماری را پس زده است. نباید دیدیم که هم‌اکنون «لاشایی» با مرگ از میان ما رفته است، چون او همچنان با آناشرش در میان ما حضور دارد و هست. نباید گمان کنیم که نمایشگاه‌های نقاشی از این به بعد نقاشی‌های او را بر دیوارهایشان نخواند! آویخت؛ او کامکان همچون قبل خواهد درخشید. «لاشایی» از ۴۰ سال قبل خیلی محتاطانه و رئالیستی نقاشی می‌کشید اما از آنجا که با دنیا نفس می‌کشید و جهان را سیر می‌کرد، به سرعت خود را ارتقا‌ده سلیقه جهان امروز را شناخت و توانست آثارش را وسعت بخشد و جایی جدی‌برای خودش در نقاشی معاصر ما باز کند. هم‌اکنون فقدان این هنرمندراجند را اصمیمانه به همه دوستان و همکارش تسلیت می‌گویم.

دلمان برایش تنگ خواهد شد

بهرام دبیری

از شنیدن خبر درگذشت «فریده لاشایی» بسیار متأثر شدم. سال‌هاست او را می‌شناختم، زن فرهیخته و دوست خوبی بود. به عنوان یک روشنفکر مسایلی اجتماعی برایش بسیار مهم بود و همیشه ردپای این نگاه در زندگی‌اش هویدا بود.

درباره آثار تجسمی لاشایی، می‌دانیم که او سال‌ها پیش در آلمان طراحی روی چینی را آموخته بود و برای یک شرکت آلمانی کار می‌کرد، بعد از انقلاب که به ایران برگشت همان روش و کارها را که بر ظروف چینی اجرا می‌کرد روی بوم پیاده کرد و طی سالیان دراز به نقاشی ادامه داد و در این عرصه هنرمند فعالی بود. هرچند کارهای او هیچ وقت پاسخگوی سلیقه من نبود اما این مساله مانع از این نیست که از او به‌عنوان زنی روشنفکر و صاحب سلیقه و با تعهد اجتماعی، یاد نکنیم. لاشایی در طول سال‌هایی که درگیر بیماری بود از یافتنای خود را نیاخت و همیشه کار کرد و حضور داشت و مساله مهم همین است. امروز هر فرمان بی‌چون مرگ رسیده و فریده را با خود برده است. همه ما متأسفیم و دلمان برایش تنگ خواهد شد.

زاویه دید

پیشنهادی به «بنیاد گلشیری»

سعید فائق

● ای کاش بنیادهایی به‌سان «بنیاد گلشیری» داشتیم که علاوه بر رمان و داستان، به کتاب‌های حوزه‌های دیگر هم می‌پرداخت. اخیرا عزیز فرانهای به نام آقایی «فرامرز معتمدزفولی» به یک نوآوری دست یافته و تحت‌عنوان تاریخ اندیشه جدید ایرانی، سفرنامه‌های ایرانیان به فرنگ را کاپویده است. کاری بزرگ و سترگ و قابل تحسین. دفتر اول آن را تحت‌عنوان آینه‌آوران و عصر رویارویی ایرانیان در این بازار پرمشکل کتاب از مجموعه اندیشه جامعه مدرن به بازار کتاب روانه کرده است که انصافا تحولی است در تاریخ اندیشه که اگر بنیادی برای این حوزه داشتیم، یقین جایزه اول را از آن خود می‌کرد. ایشان نشان داده‌اند که تاریخ شاخه‌ای از شناخت است که بر پای خود ایستاده و شیوه تحقیق خاص خود را دارد. به‌راحتی بیان کرده باور تاریخ با اصالت تاریخ دو مقوله هستند که اگر تاریخ بشری ساختاری غایت‌ناسانه داشت، آنگاه همین سفرنامه‌ها می‌توانستند به رهایی بینجامند که داد باورانه تاریخی امری ثابت نیست. غایت‌شناسی در خصوص موجوداتی هدفمند صادق است اما در مورد تاریخ مصداق ندارد. سفرنامه‌ها، تاریخ و نیروهای بلوغ پیدا کردن یک فرد یا یک ارگانیسم یا سلسله‌ای از مراحل در مسیر تحقق بخشیدن کامل انسان به خویشتن نیست، بلکه آنها روایت کرده‌اند که انسان‌ها استعداد دارند که هویت‌های خاص خودشان را بسازند. اینکه اقتصاد صنعتی مدرن شیوه اندیشیدنی عقلانی، علمی و تجربی خاص خود را ایجاد کرده و باز، اینکه انسان موجودی است که می‌تواند خودش را متحول کند، موجودی که نیازهایش با تغییر خودآگاهی‌اش تغییر می‌کند، در عین حال زبان سیاحتنامه‌ها ابزاری است برای انتقال تصویری که مستقلا به ذهن سیاحتگر رسیده و آن را برای بازنمایی و انعکاس جهانی که وجود مستقل داشته به کار گرفته است. انصافا زبان ابزاری نیست، سیاحتگران خود دگرگون‌سازی انسان‌ها را خوب منتقل کرده‌اند. به‌نظر می‌رسد سیاحتان با انتخاب خودآفرینی کرده‌اند تا تعریف جهان خارج و سیاحتنامه‌ها نشان می‌دهند که رفتار بشری مکمل هم هستند نه رقیب و مقابل هم. کنار هم قرار دادن سیاحتنامه‌ها نشان می‌دهد که تحولات تاریخی، قوانین مشابه علوم طبیعی ندارند چرا که آنگاه که هم سیاحتان به یک نظر می‌رسند هر کدام از سیاحتان به ارزشی از ارزش‌ها پرداخته‌اند و اینکه سیاحتنامه‌ها عاملاتی انسانی چون خود ما خلق کرده‌اند و با خواندن آنها شیوه بازسازی را اگر پیشه کنی، همدلی زیبایی حاصل آن است. سیاحتنامه‌ها نشان می‌دهند که خشک‌اندیشی سیاسی قرن ۲۰ چه حالی و هوایی دارد. سفرنامه‌ها بیانیگر انسان‌شناسی چندارزشی از تاریخ هستند و اینکه عمر تفاوت فرهنگی به قدمت عمر بشر و اینکه انتخاب آزاد از هویت‌های گوناگون تاریخی و اینکه تاریخ‌اش کردن لایه‌به‌لایه فرهنگ‌هاست و آنها که تاریخ دارند، دست به خودآفرینی زده‌اند و به انتخاب و ادراک برای خود دگرگون‌سازی اقدام کرده‌اند اینکه به گذشته نازیدن ردی را دوا نخواهد کرد. هویت‌های فردی و جمعی آفریده خود انسان‌سند و هرگز نمی‌توان هویت را ثابت و تمام‌شده فرض کرد. چه زیبا جنب دزفولی سیاحتگران را آینه‌آوران تعبیر کرده‌اند. اگرچه به آینه دقت کنی مارکس و هنتیکتون هر دو در یک راهند و آن هم حمیت و جبریت تاریخی.

یاددوست

هنر؛ محروم از وجودش

فرح اصولی

● «فریده لاشایی» بی‌شک یکی از برجسته‌ترین نقاشان ایرانی بود. سه‌سال‌ها با او در گروه نقاشی «دنا» همکاری داشتیم و با هم در سراسر جهان نمایشگاه‌های زیادی برگزار کردیم. این هنرمند سالیان دراز از بیماری سرطان رنج می‌برد. از آن زمان که دیدم او با وجود بیماری سخت، همچنان سرسختانه نقاشی می‌کشد احترامم به او چند برابر شد. جالب است حقی می‌همه این سال‌هایی که با وجود دشواری‌های بیمارایش هم‌چنان کار می‌کرد، نه تنها از خلاقیتش ذرای کاسته نشد بلکه هر روز بر خلاقیتش افزوده هم شد. با او دوستی دیرینه‌ای داشتیم و حالا واقعا متأسفم که هنر از وجود چنین هنرمندی محروم شد. این ضایعه بزرگ را به دختر او و جامعه هنر ایران عمیقاً تسلیت می‌گویم.